

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยสภาพปัจจุบันปัญหาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้จัดทำเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 เป็นการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยครูผู้สอนระดับช่วงชั้นที่ 3 ผู้วิจัย และผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ศึกษาสภาพปัญหา และนักเรียนกลุ่มเป้าหมายประเมินพฤติกรรมตนเอง ระยะที่ 2 เป็นการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 เป็นการนำหลักกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยนำขั้นตอนแนวคิดของเดมมิง และคณะซึ่งนำเอาแนวคิดของเลวิน มาประยุกต์ใช้ในการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ซึ่งประกอบด้วย ขั้นตอนวางแผน ขั้นปฏิบัติการ ขั้นการสังเกต ขั้นสะท้อนผล ซึ่งทำการเสริมสร้างและพัฒนาไปตามกลยุทธ์ที่กำหนด 1 วงรอบ โดยมีขั้นตอนการนำเสนอตามลำดับต่อไปนี้

1. วัตถุประสงค์การวิจัย
2. สรุปผลการวิจัย
3. อภิปรายผล
4. ข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา คุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด
2. เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยสภาพปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 สามารถสรุปได้ดังนี้

สภาพก่อนการดำเนินการ เสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด มีปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรมโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และมีนักเรียนบางส่วนประพฤติตนไม่เหมาะสม ขาดคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งต้องปรับปรุงแก้ไขต่อไป จากผลการประเมินพฤติกรรมนักเรียน ตามแบบสอบถามเพื่อประเมินพฤติกรรมนักเรียน โดยผู้วิจัย ครูผู้สอนช่วงชั้นที่ 3 จำนวน 25 คน ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 179 คน (นักเรียนกลุ่มเป้าหมายประเมินตนเอง) ผู้ปกครอง จำนวน 7 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 10 คน เป็นผู้ศึกษาและผู้ร่วมศึกษา ในระยะที่ 1 พบว่าพฤติกรรมโดยรวมทุกด้าน มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.76 ระดับพฤติกรรมมีปัญหา ผู้วิจัยได้ร่วมกับผู้ร่วมวิจัย กำหนดกลยุทธ์ ที่ใช้การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งประกอบด้วย การเข้าค่ายพุทธบุตร การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต (ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์) การใช้ กิจกรรมต้นไม้พูดได้และป้ายคุณธรรม การสอนคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้

ผลการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย นักเรียนได้รับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม โดยใช้กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การเข้าค่ายพุทธบุตร กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต (ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์) กลยุทธ์การใช้ กิจกรรมต้นไม้พูดได้และป้ายคุณธรรม กลยุทธ์การสอนคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนาขั้นเบื้องต้น คือ ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรมอันดีงาม มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ปฏิบัติตนเป็นคนดี ครอบคลุมกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้คือ ความมีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัด และความรับผิดชอบ ซึ่งนักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีพฤติกรรมที่พัฒนาขึ้น เห็นได้อย่างชัดเจน คือ ขณะที่อยู่ในโรงเรียนซึ่งพบว่า นักเรียนจะแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียนมากขึ้น มาโรงเรียนแต่เช้า เดินผ่านครูจะทำความเคารพด้วยความเต็มใจ พูดจาสุภาพ แสดงถึงนักเรียนมีระเบียบวินัย นักเรียนมักจะแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนใช้ และมีความเสียสละเวลาทำกิจกรรมช่วยเหลือเพื่อน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมกลุ่ม แสดงถึงนักเรียนมีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ นักเรียนในชั้นเรียนมักจะใช้จ่ายอย่างประหยัด รู้จักเก็บเงินออมของตนเอง นักเรียนมักจะแบ่งปันสิ่งของให้เพื่อนใช้และมีความเสียสละเวลาทำกิจกรรมช่วยเหลือเพื่อน เมื่อได้รับมอบหมายให้ทำกิจกรรมกลุ่ม แสดงถึงนักเรียนมีความประหยัด การขโมยสิ่งของในโรงเรียนลดลงมาก

และมีการมาแจ้งของหายมากขึ้น นักเรียนไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตัวหรือเอาคิเข้าตน ประพฤติปฏิบัติตรงไปตรงมาอยู่เสมอ แสดงถึงนักเรียนมีความซื่อสัตย์ นักเรียนตั้งใจปฏิบัติกิจกรรมดี มีความกระตือรือร้นที่จะเข้าร่วมกิจกรรม ควบคุมตนเองได้ดี ทำงานตามที่ได้รับมอบหมายได้ดี แสดงถึงนักเรียนมีความรับผิดชอบ จากการดำเนินเนื้องานสะท้อนให้เห็นว่า กลยุทธ์ทั้ง 4 กลยุทธ์ เป็นกลยุทธ์ที่ทำให้นักเรียนกลุ่มเป้าหมายได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติจริง จึงส่งผลให้นักเรียนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมด้านความมีระเบียบ ด้านความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ด้านความประหยัด ด้านความซื่อสัตย์ และด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับดีขึ้นทุกด้านคือ ก่อนดำเนินการ มีค่าพฤติกรรมการปฏิบัติเฉลี่ย 3.76 ระดับปัญหา มาก และหลังดำเนินการ พบว่า พฤติกรรมการปฏิบัติการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมมีการพัฒนาทุกด้าน โดยเฉลี่ย 2.10 มีปัญหาน้อยลง

อภิปรายผล

ผลการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1 โดยใช้หลักการการวิจัยเชิงปฏิบัติการ 4 ขั้นตอน คือ การวางแผน การปฏิบัติ การสังเกต และการสะท้อนผล ในการดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยการใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย ดำเนินการ 1 วงรอบ มีผลการการดำเนินการ ดังนี้

การดำเนินการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหาคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 พบว่า นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด มีปัญหาเกี่ยวกับคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีปัญหามากเป็นลำดับแรก คือ ด้านความมีระเบียบวินัย ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า ระเบียบวินัยถือว่าเป็นคุณธรรมหรือพฤติกรรมระดับพื้นฐานที่จะนำบุคคลที่สามารถปฏิบัติได้ดี ได้ถูกต้อง และเป็นที่ยอมรับของสังคม ให้สามารถดำรงชีวิตหรือกระทำการกิจต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายตามที่คาดหวังไว้ และที่สำคัญหากบุคคลมีระเบียบวินัยที่ดีในตนเองแล้ว การที่จะเสริมสร้างคุณธรรมด้านอื่น ๆ ไม่ว่าจะเป็นความเป็นผู้มีความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์สุจริต ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่หรือแม้กระทั่งความประหยัดให้เกิดขึ้นย่อมเป็นเรื่องที่ไม่ยากเกิน ไป แต่จากผลของการวิจัยที่พบว่าพฤติกรรมของนักเรียน โดยภาพรวมแล้ว ยังมีปัญหาอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจมีผลสืบเนื่องมาจากสาเหตุหลาย ๆ ประการ เช่น นักเรียนช่วงชั้นที่ 3 ซึ่งถือว่ากำลังอยู่ในช่วงของวัยรุ่น ที่มีความอยากรู้อยากเห็น และอยากทำในสิ่งที่จะทำให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของเพื่อน ๆ ในวัยเดียวกัน ถึงแม้ว่าสิ่งที่กระทำลงไปนั้นอาจจะ

ผิดระเบียบ กติกา หรือข้อบังคับของสังคม ไปบ้างก็ไม่ถือว่าเป็นเรื่องเสียหาย เช่น การปล่อย
 ชายเสื้อออกนอกกางเกง การไว้ทรงผมผิดระเบียบของโรงเรียน การใส่รองเท้าแต่ไม่สวมถุงเท้า
 เป็นต้น หรืออีกประการหนึ่งอาจมีผลสืบเนื่องการเปลี่ยนแปลงทางสังคมที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว
 ในปัจจุบัน ดังที่ รัชณี จาติกวณิช (2549 : 27) กล่าวว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมที่
 เปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญของเทคโนโลยีและอิทธิพลของวัฒนธรรมตะวันตกเข้ามา
 ครอบงำ การเลี้ยงดูบุตรหลานได้เปลี่ยนไป สังคมครอบครัวไทยเกิดการหย่าร้างมากขึ้นบุตร
 หลานขาดการดูแลเอาใจใส่จากผู้ปกครองส่งผลให้เด็กนักเรียนเกิดปัญหาว่าสูมอบายมุขและ
 ถูกใช้เป็นเครื่องมือในทางที่ผิดและนำไปสู่พฤติกรรม อันไม่พึงประสงค์ทางสังคม และปัญหา
 ต่าง ๆ เหล่านี้ ล้วนแต่เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้นักเรียนมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหาเกี่ยวกับ
 คุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อนเนก แท้สูงเนิน (2547 : 119)
 ที่ได้ศึกษาการพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมด้านความมีวินัย ความสะอาดและด้านความประหยัด
 ของนักเรียน และพบว่า สภาพปัญหาปัจจุบันปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนอยู่ใน
 ระดับต่ำ 3 ด้าน คือ ความมีระเบียบวินัย การรักษาความสะอาดและความประหยัดของนักเรียน
 การดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โดยความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติอย่าง
 จริงจัง รวมไปถึงการปฏิบัติตน ให้เป็นแบบอย่างที่ดีและการติดตามดูแลจากครูพ่อแม่ ผู้ปกครอง
 และผู้นำชุมชน อย่างใกล้ชิด ส่งผลให้พฤติกรรมของนักเรียนหลังจากการดำเนินการเสริมสร้าง
 คุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้นและเป็นที่น่าพอใจ ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การปลูกฝังคุณธรรม
 จริยธรรมแก่เยาวชน เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง
 หลาย ๆ ฝ่าย โดยใช้กระบวนการที่หลากหลายภายใต้ความร่วมมือร่วมใจกันปฏิบัติอย่างจริงจัง
 เพื่อให้ผลแห่งการปฏิบัติคือนักเรียนมีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมที่ดีขึ้น สามารถปฏิบัติ
 ตนให้อยู่ร่วมกับสมาชิกอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข ดังที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ
 พุทธศักราช 2544 ที่ระบุถึงจุดมุ่งหมายหลักของการจัดการศึกษาไว้ว่า สถานศึกษาต้องจัด
 การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ดังนั้นการที่ผู้วิจัยและกลุ่มผู้ร่วม
 วิจัยได้ดำเนินการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียน โดยใช้กลยุทธ์ที่หลากหลาย เช่น
 การสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผนดำเนินงาน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน
 การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมและการนิเทศ
 ติดตามผล จึงส่งผลให้พฤติกรรมของนักเรียนภายหลังการดำเนินการเสริมสร้าง ไม่ว่าจะเป็
 ความเป็นผู้มีระเบียบวินัย ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ความซื่อสัตย์สุจริต ความประหยัดและความ
 รับผิดชอบ อยู่ในระดับที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมนึก คอบขุนทด (2547 : 124)

ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียน โศกเรีงมย์ศิลปาคาร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ และพบว่า เมื่อดำเนินการพัฒนาวินัย ด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียน โศกเรีงมย์ศิลปาคาร อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัด ชัยภูมิ ในวงรอบที่ 1 ใช้กิจกรรมการประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติตามคู่มือการพัฒนาวินัย ด้านความรับผิดชอบ การนิเทศการปฏิบัติการพบว่า นักเรียนกลุ่มเป้าหมายมีวินัยด้านความ รับผิดชอบต่อตนเอง ในการแต่งกายถูกต้องตามระเบียบของโรงเรียน การตรงต่อเวลา นักเรียน ส่วนมากปรับปรุงตนเองให้เป็นคนตรงต่อเวลาและเข้าร่วมกิจกรรมตามที่โรงเรียนกำหนด สม่่าเสมอ วินัยด้านความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาในการร่วมรักษาความสะอาดของอาคาร สถานที่ และการรักษาทรัพย์สินสมบัติของ โรงเรียนนักเรียนทุกชั้นร่วมกันทำความสะอาด ห้องเรียนและบริเวณ โรงเรียน เป็นระเบียบเรียบร้อยเห็นคุณค่าของทรัพย์สินสมบัติของโรงเรียน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สืบสกุล ชคช้อย (2548 : 91) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยและ ความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนเมืองทุ่งวิทยา อำเภอสวรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และพบว่า การดำเนินการตาม โครงการพัฒนาวินัยและความ รับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้กิจกรรม 4 กิจกรรม สามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียน กลุ่มเป้าหมายให้เป็นผู้มีวินัยและความรับผิดชอบ โดยรวมอยู่ในระดับคุณภาพมาก

การนิเทศติดตามผลการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน พบว่า นักเรียนช่วง ชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด มีพฤติกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการดำเนินงานในระยะที่ต่าง ๆ ที่ผ่านมา และยังพบข้อสรุปสำคัญ คือ การใช้ กลยุทธ์สำหรับการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียนนั้น ต้องเลือกและกำหนดคคด ยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันปัญหา วุฒิภาวะของนักเรียน รวมไปถึงสภาพและบริบทของ สถานศึกษาด้วย เช่น การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน เพื่อให้เอื้อต่อการจัดกิจกรรม การเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเสริมที่สอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรมให้กับนักเรียน ล้วนแต่เป็นวิธีการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับนักเรียน กลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้เช่นกัน ทั้งนี้ผู้วิจัยเห็นว่า การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการจัด กิจกรรมการเรียนการสอน หรือการจัดกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้กับนักเรียน ล้วนแต่เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนซึ่งถือว่าเป็นทรัพยากรที่สำคัญต่อ การพัฒนาประเทศในอนาคต แต่ในความสำคัญดังกล่าวข้างต้นจะก่อให้เกิดความสำเร็จอย่าง เป็นรูปธรรมด้านการปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติต้องได้รับการแนะนำ การได้รับคำปรึกษาที่เป็นประ โยชน์ และสอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบัน ดังที่ผลของการนิเทศติดตาม

การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่นอกจากจะพบว่า นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนที่นอกจากจะพบว่า นักเรียนแต่ละคนได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมอยู่ในระดับที่ดีขึ้นแล้ว ยังพบว่า การใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ ประกอบการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นการสำรวจสภาพปัจจุบันปัญหา การวางแผนการดำเนินงาน การจัดสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน และการนิเทศติดตามผล ล้วนแต่เป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสม สามารถนำไปดำเนินการกับนักเรียนกลุ่มเป้าหมายอื่นได้เช่นกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมนึก คอบขุนทด (2547 : 124) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาการดำเนินงานเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียน โครกเริงรมย์ศิลป์าคาร อำเภอป่าหนือ ฅนรงค์ จังหัดชัยภูมิ และพบว่า การพัฒนาดำเนินการเสริมสร้างวินัยด้านความรับผิดชอบของนักเรียน โดยการประชุมเชิงปฏิบัติการ การปฏิบัติตามคู่มือการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบ การนิเทศการปฏิบัติการ ทำให้นักเรียนมีการพัฒนาวินัยด้านความรับผิดชอบทั้ง 2 ด้าน ดีขึ้น สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สืบสกุล ชดช้อย (2548 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน โรงเรียนเมืองทุ่งวิทยา อำเภอสุวรรณภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 และพบว่า การพัฒนาวินัยและความรับผิดชอบของนักเรียน โดยใช้กลยุทธ์การเยี่ยมบ้านนักเรียน การแบ่งเขตรักษาความสะอาดการประชุมผู้ปกครองนักเรียน และการอบรมนักเรียนประจำสัปดาห์ ทำให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีวินัยและความรับผิดชอบ ส่งผลดีต่อการเรียนการสอนและการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา อันจะเป็นหลักประกันให้สังคมเกิดความเชื่อมั่นในศักยภาพของสถานศึกษา และนำมาซึ่งความสัมพันธ์อันดีระหว่าง โรงเรียน ผู้ปกครองและชุมชนและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กร กองสุข (2548 : 95) ได้ศึกษาการดำเนินงานเพื่อเสริมสร้างวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โรงเรียนสามัคคีพิทยาคม อำเภอโนนสุวรรณ จังหัดบุรีรัมย์และพบว่า การดำเนินงานเพื่อเสริมวินัยนักเรียนด้านความรับผิดชอบ โดยใช้กิจกรรมโฮมรูม กิจกรรมสัญญาใจ กิจกรรมการเยี่ยมบ้าน และกิจกรรมสะอาดทุกวันช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบสูงขึ้นอย่างไรก็ตามยังมีนักเรียนบางส่วนที่ครูจะต้องคอยกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด จึงจะสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายให้สำเร็จได้ ดังนั้นเพื่อให้มีการพัฒนาการเสริมสร้างวินัยนักเรียนอย่างยั่งยืน โรงเรียนควรมีกิจกรรมการพัฒนาเสริมสร้างวินัยนักเรียนอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ โดยการเพิ่มบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการพัฒนาอย่างจริงจัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

1.1 การเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ดเป็นวิธีการที่มีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ด้านคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โดยการดำเนินการตามกลยุทธ์ที่กำหนดอย่างหลากหลาย คือ กลยุทธ์การเข้าค่าย พุทธบุตร กลยุทธ์การสวดมนต์ไหว้พระ บริหารจิต (ทุกวันสุดท้ายของสัปดาห์) กลยุทธ์การใช้กิจกรรมต้นไม้พูดได้และป้ายคุณธรรม กลยุทธ์การสอนคุณธรรมจริยธรรม โดยการสอดแทรกในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ สามารถเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ด ได้อย่างแท้จริง ดังนั้นครูผู้สอนของแต่ละช่วงชั้นควรรำนำกลยุทธ์ดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ประกอบการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนช่วงชั้นที่ 1 และช่วงชั้นที่ 2 เพื่อเป็นการเสริมสร้างนักเรียนของโรงเรียนพระกุมารร้อยเอ็ดทั้งระบบ อันจะทำให้ให้นักเรียนเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมเป็นที่ยอมรับและเป็นที่ยื่นชมของครู ผู้ปกครอง และชุมชนต่อไป โรงเรียนควรจัดกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนทุกระดับชั้นด้วยวิธีการที่หลากหลายและดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมทางด้านการปฏิบัติ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

2.1 ควรศึกษาการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมให้แก่นักเรียนในทุกระดับชั้น เพื่อให้ปรากฏผลแห่งการพัฒนาเป็นภาพรวม

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบงานกิจการนักเรียน ซึ่งเป็นระบบงานที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างพฤติกรรมของนักเรียน